

Robert Grin

48

zakona moći

Prevela sa engleskog
Sanja Đerasimović

Mono i Manjana
2009.

SADRŽAJ

Predgovor *str. 9*

ZAKON 1 *str. 11*

NIKAD NEMOJ ZASENITI GOSPODARA

ZAKON 2 *str. 15*

NIKAD NE VERUJ PREVIŠE PRIJATELJU, A NAUČI
DA ISKORISTIŠ NEPRIJATELJA

ZAKON 3 *str. 19*

KRIJ PRAVE NAMERE

ZAKON 4 *str. 23*

UVEK GOVORI MANJE NEGO ŠTO JE POTREBNO

ZAKON 5 *str. 27*

OD UGLEDA MNOGO ZAVISI – ČUVAJ GA ŽIVOTOM

ZAKON 6 *str. 31*

PLENI PAŽNJU PO SVAKU CENU

ZAKON 7 *str. 35*

DRUGI NEKA RADE TVOJ POSAO, A TI PREUZMI ZASLUGE

ZAKON 8 *str. 39*

NAUČI DA IZAZOVEŠ POTEZE PROTIVNIKA – NAMAMI IH
AKO TREBA

ZAKON 9 *str. 43*

POBEDU ODNESI KROZ DELA, NE KROZ REČI

ZAKON 10 *str. 47*

ZAKON ZARAZE: IZBEGAVAJ NESREĆNE I BAKSUZE

ZAKON 11 *str. 51*

NAUČI LJUDE DA OVIŠE O TEBI

ZAKON 12 *str. 55*

RAZORUŽAJ SVOJU ŽRTVU PROBRANIM TRENUCIMA
ISKRENOSTI I VELIKODUŠNOSTI

ZAKON 13 str. 59

KADA IŠTEŠ POMOĆ, POZIVAJ SE NA LIČNU KORIST
ONOGA OD KOGA NEŠTO TRAŽIŠ, NIKAD NA NJEGOVU
SAMILOST ILI ZAHVALNOST

ZAKON 14 str. 63

PRETVARAJ SE DA SI PRIJATELJ, A BUDI UHODA

ZAKON 15 str. 67

SRAVNI NEPRIJATELJA SA ZEMLJOM

ZAKON 16 str. 71

USKRATI LJUDE ZA SVOJE PRISUSTVO – ČAST I UGLED
ĆE TI RASTI

ZAKON 17 str. 75

UVEK DRŽI LJUDE U NEIZVESNOSTI: BUDI
NEPREDVIDLJIV

ZAKON 18 str. 79

NE GRADI ZIDINE DA TE OD DRUGIH ŠTITE – IZOLACIJA
JE OPASNA

ZAKON 19 str. 83

ZNAJ S KIM IMAŠ POSLA – PAZI DA NE UVREDIŠ
POGREŠNU OSOBU

ZAKON 20 str. 87

NE OBAVEZUJ SE NIKOME

ZAKON 21 str. 91

IZIGRAVAJ LAKOVERNIKA DA PREVARIŠ LAKOVERNIKA –
PRAVI SE GLUPLJI OD SVOJE ŽRTVE

ZAKON 22 str. 95

SLUŽI SE TAKTIKOM PREDAJE: PRETVORI
SLABOST U MOĆ

ZAKON 23 str. 99

USREDSREDI SVE SNAGE KA JEDNOM CILJU

ZAKON 24 str. 103
BUDI SAVRŠEN DVORANIN

ZAKON 25 str. 108
IZGRAĐUJ SEBE IZNOVA

ZAKON 26 str. 112
NE PRLJAJ RUKE

ZAKON 27 str. 116
STVORI OKO SEBE KULT KORISTEĆI ČOVEKOVU
POTREBU DA VERUJE

ZAKON 28 str. 120
NASTUPI SMELO

ZAKON 29 str. 124
UVEK ISPLANIRAJ SVE DO SAMOG KRAJA

ZAKON 30 str. 128
NEKA DELUJE DA SVE POSTIŽEŠ BEZ PO MUKE

ZAKON 31 str. 132
KONTROLIŠI SVE MOGUĆNOSTI:
NEKA DRUGI IGRAJU KARTAMA KOJE IM TI PODELIŠ

ZAKON 32 str. 136
IGRAJ NA TUĐE ŽELJE I SNOVE

ZAKON 33 str. 141
SVAKOME NAĐI SLABU TAČKU

ZAKON 34 str. 145
NOSI SE KRALJEVSKI:
AKO SE PONAŠAŠ KAO KRALJ, I GLEDAĆE TE KAO KRALJA

ZAKON 35 str. 149
NAUČI DA VLADAŠ VREMENOM

ZAKON 36 str. 153
OMALOVAŽAVAJ ŠTO NE MOŽEŠ IMATI:
IGNORISANJE JE NAJBOLJA OSVETA

	<i>ZAKON 37 str. 157</i>
PRAVI PREDSTAVE KOJE OSTAVLJAJU BEZ DAHA	
	<i>ZAKON 38 str. 161</i>
MISLI ŠTA GOD ŽELIŠ, ALI PONAŠAJ SE KAO SVI OSTALI	
	<i>ZAKON 39 str. 165</i>
ZATALASAJ VODU DA ULOVIŠ RIBU	
	<i>ZAKON 40 str. 169</i>
NE PRIHVATAJ NIŠTA ŠTO SE NUDI ZABADAVA	
	<i>ZAKON 41 str. 174</i>
GLEDAJ DA NE NASLEDIŠ VELIKANA	
	<i>ZAKON 42 str. 178</i>
UDARI NA PASTIRA, PA ĆE SE OVCE RAZBEŽATI	
	<i>ZAKON 43 str. 182</i>
POSVETI SE TUĐEM UMU I SRCU	
	<i>ZAKON 44 str. 186</i>
PONAŠAJ SE KAO I PROTIVNIK, PA GA TAKO RAZORUŽAJ I RAZGNEVI	
	<i>ZAKON 45 str. 190</i>
ZAGOVARAJ PROMENE, ALI GLEDAJ DA NIKAD NE BUDU PREVELIKE	
	<i>ZAKON 46 str. 194</i>
NIKAD NE DELUJ SAVRŠENO	
	<i>ZAKON 47 str. 198</i>
NE NASTAVLJAJ DALJE KAD POSTIGNEŠ ŠTO SI ZACRTAO; KADA POBEĐUJEŠ, ZNAJ DA SE ZAUSTAVIŠ	
	<i>ZAKON 48 str. 202</i>
BUDI BEZOBLIČAN	

PREDGOVOR

Osećaj da nemamo vlast nad ljudima i događajima uglavnom nam je nepodnošljiv – kada smo nemoćni, osećamo se bedno. Niko ne želi da ima manje moći, svi žele da je imaju više. U današnje vreme, međutim, ne smemo izgledati suviše gladni moći i ne smemo suviše očigledno nastojati da je zadobijemo. Pošto pred svetom moramo biti časni i poštteni, treba da delamo suptilno – prijateljski a prepređeno, demokratski a devijantno.

Ta igra stalne dvoičnosti najviše liči na snagu moći na starim aristokratskim dvorovima prepunim spletkarenja. U istoriji dvor se uvek obrazovao oko osobe na vlasti – kralja, kraljice, cara, vladara... Dvorani su tu vazda bili u nezgodnom položaju: morali su da služe gospodaru, ali ako bi mu se previše očito ulagivali i laskali mu, izlagali bi se opasnosti da ostali dvorani primete njihovo ponašanje i okrenu se protiv njih. Tako je dakle njihova borba za gospodarevu naklonost morala da bude suptilna, a čak su i oni vešti i suptilni morali da se paze ostalih dvorana koji su neprestano spletkarili da bi ih sklonili s puta.

Za sve to vreme dvor je trebalo da predstavlja vrhunac civilizacije i uglađenosti. Niko nije odobravao nasilne i očite prevrate i dvorani su potajno radili protiv svakoga ko se služio silom. Tako su oni pred sobom imali sledeću dilemu: morali su biti prefinjeni i uglašeni za primer, a istovremeno su na najsuptilniji mogući način morali da nadmudruju i osujećuju protivnike. Uspešan dvoranin bi vremenom naučio da uvek dela posredno – da u svilenim rukavicama i s ljupkim osmehom zabija nož u leđa. Umesto da se služi prinudom i otvorenim izdajstvom, vešt dvoranin je znao kako da prikriveno sprovede plan i dobije šta želi zavodeći, šarmirajući, obmanjujući i uvek planirajući nekoliko koraka unapred. Život na dvoru bio je igra bez kraja i zahtevao je stalnu budnost i taktiziranje. Bio je to civilizovani rat.

Danas se suočavamo sa čudnovato sličnim paradoksom: sve što čovek radi mora naizgled biti civilizovano, časno, pošteno i demokratski. Ipak, ako se tih pravila držimo suviše strogo, ako ih shvatamo previše bukvalno, satraće nas drugi koji nisu toliko naivni jer, kao što piše veliki renesansni diplomata i dvoranin Nikolo Makijaveli, „čovek koji hoće uvek, u svima prilikama da bude dobar, mora da propadne među ostalima koji nisu dobri“.¹

Dvor se smatrao vrhuncem prefinjenosti, ali ispod te svetlucave površine ključao je kotao pun mračnih emocija – pohlepe, zavisti, požude i mržnje. Isto se tako svet u kome danas živimo prikazuje kao vrhunac ravnopravnosti i poštenja, a ipak iste te ružne emocije u nama vru i danas, kao što su uvek. Ista je igra u pitanju. Na površini treba da budeš fin, ali ispod površine, osim ako nisi budala, brzo ćeš naučiti da budeš promišljen i činiš kako je Napoleon predlagao: da navlačiš na gvozdenu ruku svilenu rukavicu. I ako kao negdašnji vešti dvoranin naučiš da budeš diskretan, da zavodiš, šarmiraš, obmanjuješ i suptilno zavaravaš protivnika, naći ćeš se na vrhuncu moći. Moći ćeš da privoliš ljude svojoj volji, a da oni toga nisu svesni. I dokle god nisu svesni, neće te ni mrzeti niti će ti moći odoleti.

Uzmi ovu knjigu kao priručnik za umetnost okolišanja. Prouči ove zakone i razumećeš moć i kako ona funkcioniše. Primeni ih, i uspećeš u modernom svetu – bićeš primer uglednog čoveka iako si u stvari savršeni manipulator.

¹ Iz *Vladaoca*, prevod Miodraga T. Ristića. (Prim. prev.)

ZAKON

1

NIKAD NEMOJ ZASENITI
GOSPODARA

SUD

Neka ti se nadređeni uvek osećaju neugroženi u svojoj superiornosti. Nemoj preterivati s dokazivanjem u želji da ih impresioniraš jer ćeš možda postići suprotno – izazvaćeš strah i nesigurnost. Potrudi se da ti gospodar uvek deluje izuzetnije nego što stvarno jeste i dosegnućeš velike visine.

KLJUČ MOĆI

Svi su ljudi nesigurni. Kada pred svetom pokažeš svoj talenat, prirodno je da ćeš u ljudima izazvati svakakvu mržnju, zavist i ostale oblike njihove nesigurnosti. To se i može očekivati. I ne možeš celog života brinuti o nevažnim osećanjima drugih ljudi, ali s pretpostavljenima moraš zauzeti drugačiji stav. Kada se radi o sticanju moći, možda najgora greška koju možeš da napraviš jeste da zaseniš gospodara.

Nemoj da se zavaravaš mišlju da se život mnogo promenio od vremena Luja XIV i Medičijevih. Ljudi na visokim položajima su poput kraljeva i kraljica: žele da budu bezbedni na tim mestima i da budu pametniji, dovitljiviji i šarmantniji od svih ostalih. Potpuno je pogrešna predstava (koja jeste vrlo uobičajena, ali i izuzetno opasna) da ćeš ponosnim pokazivanjem svog talenta i nadarenosti steći gospodarevu naklonost. On će možda i izigravati oduševljenje, ali će te prvom prilikom zameniti nekim manje pametnim i privlačnim, ko mu je zapravo manja pretnja.

Ovaj zakon uključuje dva pravila koja moraš stalno imati na umu. Prvo, može se desiti da gospodara nehotice zaseniš samim tim što se ponašaš prirodno. Ima gospodara koji su nesigurniji od drugih, strahovito nesigurni – takve ćeš zaseniti prirodnim šarmom i elegancijom. Ako već ne možeš protiv svog šarma, onda takva tašta čudovišta izbegavaj ili nađi načina da u njihovom društvu prigušiš svoje dobre osobine.

Drugo, nemoj umišljati da samo zato što te gospodar voli možeš da radiš šta ti

je volja. Mogu se napisati čitavi tomovi o miljenicima koji su se našli u nemilosti gospodara jer su svoj položaj uzeli zdravo za gotovo i usudili se da ih zasene.

Međutim, ako već znaš koje su opasnosti nepridržavanja ovog zakona, onda ga možeš obrnuti u svoju korist. Pre svega, moraš gospodaru što više laskati i preuveličavati njegove dobre osobine. Otvoreno laskanje može donekle biti delotvorno, ali ima svoje nedostatke: suviše je direktno i očigledno i izgledaće loše pred ostalim dvoranima. Diskretno laskanje je mnogo delotvornije. Primera radi, ako si pametniji od gospodara, pretvaraj se da je obrnuto: neka on izgleda pametnije. Pravi se naivan. Pravi se da ti treba njegova stručna pomoć. Napravi pokoju bezazlenu grešku koja ti neće nauditi na duže staze, ali će ti pružiti priliku da tražiš od njega savet. Gospodari obožavaju takve molbe. Gospodar koji ti ne može podariti deo vrednog iskustva može te kasnije uzeti na zub.

Ako imaš kreativnije ideje od njega, pripiši mu ih što je javnije moguće. Ako daješ nekome savet, stavi do znanja da je to tek pusti odjek saveta koji je gospodar tebi negda dao.

Ako si prirodno društvenija i velikodušnija osoba, pripazi da ga ne zaseniš pred drugim ljudima. On uvek mora da bude sunce oko koga se sve okreće, sunce koje zrači moć i svetlost, koje je uvek u centru pažnje.

U svim ovim situacijama ti nećeš ličiti na slabića koji prikriva svoje prednosti ako te sve to vodi ka moći. Ako pustiš druge da te zasene, pokazaćeš da imaš kontrolu nad